

Nem loptunk mi, csak egy szöveget

Miközben csaknem naponta ötlük a szemünkbe újabb hír az előítélet, a kirekesztés, a rasszizmus megnyilvánulásairól, a kaposvári Csiky Gergely Színház műsorra tűzte a Csak egy szög című darabot. A kisebbségekről szóló előadással Mohácsi János rendező ismét vékony jégre vitte a társulatot.

- Személyes élmények vagy a manapság egyre sűrűbbé váló botrányok inspirálták a darab megszületését?

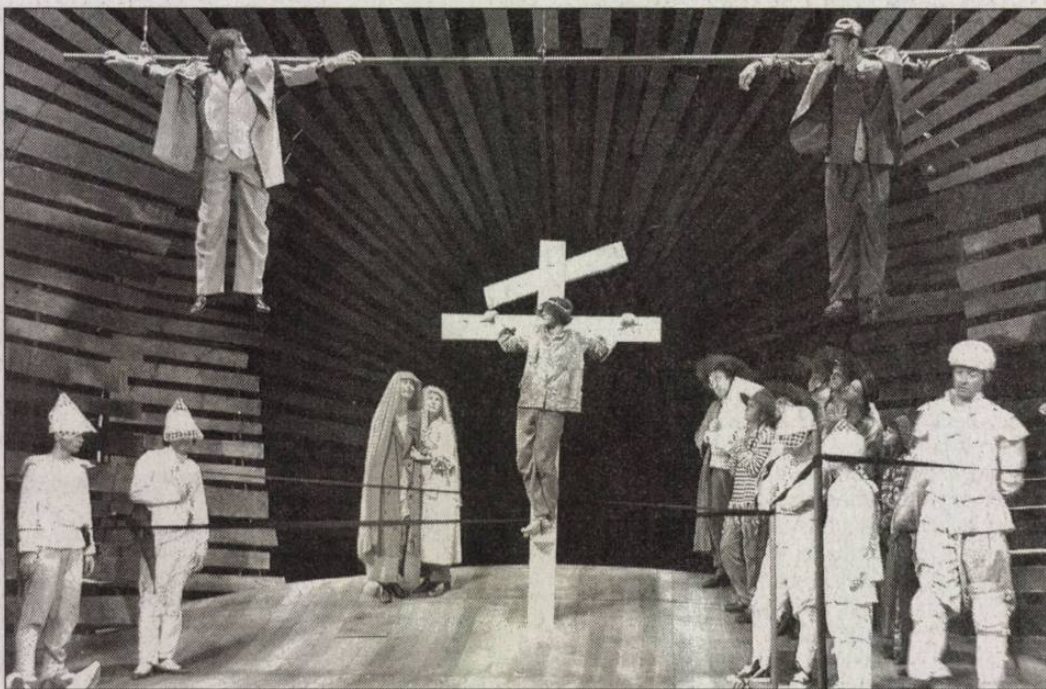
- Inkább személyes élmények miatt nyúlunk a témához, hiszen pusztán a média híreinek hatására bele sem kezdtünk volna - mondta Mohácsi János. - Nagykátán voltam gyerek, és az súlyosan előítéletes falu. Ámbár az is lehet, hogy éppen olyan, mint a többi. Együtt jártunk úszni a roma gyerekekkel, de nem emlékszem semmi olyasfajta atrocitásra, amelyről manapság egyre gyakrabban hallani. Viszont a nyolcvanas években tanultam szociológiát, így módomban volt beleszagolni ezekben a gondokba. Másrészt el kell mondanom: nem találkozom mindennap romákkal, így nem határozza meg életemet a velük való közvetlen kapcsolat. A darab megszületésében nagy szerepet játszott egy olyan momentum, amit mindenhol megemlítek, de sehol nem írják meg. A volt sógorom az egyik Tom Paine-előadás után megjegyezte, miért nem írtok egy hasonló szellemű darabot a cigányokról, akiket mindenki feldobott, de senki nem kapott el.

- Ehhez a kényes témához csak alapos ismeretanyaggal lehet hozzájárulni. Mindez milyen mélységű kutatómunkát igényelt?

- A jelenséget nem lehet kikerülni, mert manapság naponta belefut az ember egy újabb roma ügybe. Az előkészületek egyik legtanulságosabb része volt, amikor az interneten cigányvicceket kerestem, és pillanatok alatt rájuk találtam. Iszonyatos, hogy mi van az emberek fejében erről a dologról. Gondolkoztunk is rajta, hogy beillesztünk a darabba egy ilyen viccblokkot. Azért nem tettük meg, mert annyira bántóak és sértőek ezek a „tréfák”, hogy már a fasiszta jelzőt is kiérdemlik. A kirekesztés ez már messze túlmutat.

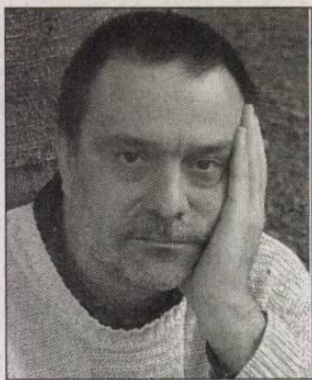
- Hogy fogadta a botrányosnak ítélt darab tervét a színház vezetése?

- Végig támogatta, mert érezte a probléma súlyát. A próbák során további megerősítést kaptunk, hiszen az igazgató külön is beszélt a színészekkel arról, hogy miért fontos ez a téma. Amúgy egy jó kiemeneteli botrányelőadást vártak tőle, és bejött. Igaz, a botrány kisebb lett annál, mint amire eleinte számítani lehetett.

Meghökkenítő színpadi hatások, kimagasló „csapatmunka” teszi emlékezetessé az előadást

FOTÓ: TÖRÖK ANETT

MOHÁCSI JÁNOS

1959-ben született Budapesten. Az Apáczai Csere János Gimnáziumban, majd a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen tanult.

1983-ban debütált író-rendezőként a *Hogyan vagy puritán, avagy a Bánk bán* című darabban. Emlékezetes sikereket aratott a *Csárdáskirálynő*, az *Istenítélet*, a *Kréta*, a *Tom Paine*, a *Kávéház* és a *Megbombáztuk Kaposvárt* című előadásokkal. Munkájáért

1994-ben átvette a Jászai Mari-díjat. Négy gyermeke van két házasságból. Legkedvesebb időtöltése a kosárlabda a Csiky Gergely Színház „Baglyok” nevű csapatában.

Előítélet két zajos felvonásban

A 2003 októberében bemutatott darabot Kovács Márton, Mohácsi István és Mohácsi János írta, az utóbbi rendezte. Dramaturgia Eörsi István, díszletét Khell Zsolt, a jelmezeket Szűcs Edit állította össze; a koreográfus Tóth Richárd, a fényekért Bányai Tamás a felelős. A darab februárban látható legközelebb a Csiky Gergely Színház műsorán, majd márciusban a Nemzeti Színházban mutatják be.

- A társadalom jelentős része előítéletes a romákkal, illetve általában a kisebbségekkel szemben. A színészek között találkozott ezzel a jelenséggel?

- Igen, többenél is. Persze van olyan színész is, akinek az érzését nem tudom. Rendkívül sokat beszélgettünk erről azzal, akiről biztosan tudom, hogy ellenérzései voltak. Kiderült: inkább színészi problémái voltak, mint elvi gátjai. Amúgy a próbafolyamat során rendkívül sokat beszélgettünk a színészekkel ezekről a kérdésekről. Senkinek nem voltak olyan egyéni sérelmei, amikből az ember hajlamos általánosításokra. Ha lett volna ilyen, nem tudtunk volna együtt dolgozni.

- Mennyire változtatták meg az előadást a próbafolyamat közben érkező hírek egy-egy időszériu romabotrányról?

- Természetesen hatottak rá, de

érdekes módon inkább bennünket kezdett behozni az élet. Amiket eredetileg megírtunk, később más-más formában mind megtörténtek. Ugyanakkor a Nemeskürty történet házbontás is benne van abban a jelenetben, amikor a falubeliek lebontják a betelepülni szándékozó romák otthonát, illetve a magyarcsanádi romákkal szembeni bírósági határozat „primitívizése” sem véletlenül került az előadásba.

- A darab felépítése hasonlít a madách-i színekhez, ahol eltérő korokban, eltérő környezetben jönnek az újabb stációk. Mondhatjuk, hogy ez a romák tragédiája?

- Már a darab megírása előtt eldöntöttük a szerzőkkel: ez akkora „harapás”, hogy nincs értelme lineáris cselekményt tenni a darabba. Éppen azért, mert a romáknak nagyon sok történetük van, de

ezeken keresztül a társadalmi jelenség bemutatása a lényeg. A sok-sok különálló, mégis egybe tartozó történetből végül maradt öt szín. Ráadásul ezek időrendben sem követik egymást, végképp kizárva az egyik pontból a másikba eljutó egyenes vonalú cselekmény lehetőségét.

- Hogyan fogadta a darabot a közönség és a kritika?

- Az nyilvánvaló volt számunkra, hogy ez az előadás megosztja a nézőket. Ez a darab ugyanis oda rúg, ahol sebek vannak. A visszajelzések éppen ezért vegyesek. A „legszebb” közülük az volt, amelyikben megkérdézték: Mohácsi és Eörsi urak még meddig engedik meg, hogy mi, magyarok is itt maradjunk ebben az országban. Az ellenpélda lehet az a cigány fiú, aki teljesen elképedt az előadástól, és nagyon igaznak érezte. A kritika jól fogadta a darabot, az egyik kritikus egyenesen rendezői pályám csúcsai közé sorolta. Nem tagadom, hogy ez nagyon jólesett, mert közel áll hozzám ez az előadás. Azzal pedig nem szabad foglalkozni, hogy vannak olyanok, akik szerint a szociografikus ábrázolás, mások szerint a cigányon-ták hiányoztak a színpadról.

- Az előadásnak több vége van. Egyszer a romák mennek el, majd a többiek hagyják el az országot. Aztán vissza a valóságba: mindenki marad. Ez a darab igazi vége, ám így nem ad képletet a megoldásra.

- Az előadás célja nem a probléma megoldása, csak a megvilágítása. A végén elhangzik, hogy a magyarság meg a cigányság és a többiek továbbra is együtt fognak itt élni. A legjobb, ha ezt mindenki tudomásul veszi. Sajnos, néha mégis úgy tűnik, mintha sokan elfelejtenék.

TAKÁCS ZOLTÁN